

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/78/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200075
Dátum vydania rozhodnutia: 27.07.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:2018200075.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu: JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej v právnej veci žalobcu: W.. Y. M., nar.: XX.XX.XXXX, bytom: Y. N. XXXX/X, XXX XX X. M., právne zastúpený JUDr. Tiborom Szákalom, advokátom, so sídlom Sv. Juraja 1386/36, 929 01 Dunajská Streda, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 23109-3/2018-BA zo dňa 11.01.2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave, č.k. 47Sa/7/2018-55 zo dňa 28.02.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.
- II. Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy kasačného konania v rozsahu 100%.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č.k. 47Sa/7/2018-55 zo dňa 28.02.2019 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 23109-3/2018 zo dňa 11.01.2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Dunajská Streda č. 700-0511079717-GC04/17 z 25.05.2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie pobočky Dunajská Streda, ktorým pobočka predpísala žalobcovi ako SZČO za obdobie máj 2013, júl 2014, august 2014, september 2014, október 2014, november 2014, december 2014 poistné na nemocenské poistenie v sume 121,30 eur, poistné na starobné poistenie v sume 496,28 eur a poistné do rezervného fondu solidarity v sume 130,91 eur, spolu v sume 748,49 eur.

2. Krajský súd z obsahu preskúmaného rozhodnutia a vyjadrenia žalovanej zistil, že pri posúdení splnenia podmienok na predpis predmetného poistného okrem príjmu žalobcu dosiahnutého z podnikania a zo samostatnej zárobkovej činnosti v rozhodnom období a okrem posúdenia držby platnej licencie LIA na výkon samostatnej zdravotníckej praxe žalobcom, žalovaná vychádzala pri určení obdobia účasti žalobcu na povinnom sociálnom poistení v postavení SZČO z opravených Registračných listov FO - odhlášok zo sociálneho poistenia predložených žalobcom dňa 15. mája 2017 na základe výzvy Sociálnej

poisťovne, pobočka Dunajská Streda. Hoci žalovaná vo vyjadrení k žalobe pripúšťa, že žalobca síce podal dňa 30. apríla 2013 v pobočke Sociálnej poisťovne Registračný list FO - odhlášku zo sociálneho poistenia dňom 30. apríla 2013, vzápätí dodáva, „ale na základe výzvy Sociálnej poisťovne, pobočka Dunajská Streda, zo dňa 10. mája 2017, žalobca dňa 15. mája 2017 opravil registráciu v Sociálnej poisťovni a predložil Registračný list FO - odhlášku zo sociálneho poistenia dňom 28. mája 2013, t. j. dňom zrušenia registrácie podľa osobitného predpisu a taktiež Registračný list FO - odhlášku zo sociálneho poistenia dňom 30. júna 2015, v ktorej zároveň uviedol dátum vzniku poistenia 1. júla 2014.“ Na základe takto opravených a na výzvu pobočky Sociálnej poisťovne žalobcom podaných registračných listov FO - odhlášok žalovaná považovala dátumy zániku povinného sociálneho poistenia žalobcu ako SZČO, a teda obdobia povinného sociálneho poistenia žalobcu v postavení SZČO, za určené a nesporné pre účely vydania rozhodnutia o predpísaní poistného za predmetné obdobie bez toho, aby bol zánik predmetného sociálneho poistenia určený rozhodnutím pobočky postupom podľa § 178 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), na ktorého dodržanie za daných okolností žalovaná nevzhládla dôvod.

3. Krajský súd skonštatoval, že na vyššie uvedený procesný postup určenia predpisu poistného za predmetné obdobie máj 2013, júl 2014 až december 2014 neboli splnené zákonné podmienky, pretože dňa 15. mája 2017 opravou registrácie na základe výzvy pobočky Sociálnej poisťovne sa zánik, resp. vznik povinnej účasti žalobcu na sociálnom poistení za uvedené obdobia nestal nesporným. Z podania Sociálnej poisťovne, pobočka Dunajská Streda č. 14017-5/2017-DS zo dňa 10.05.2017, nazvaného vyžiadanie, vyplýva, že pobočka žiadala žalobcu, aby obratom zaslal nasledovné doklady: „registračný list - odhlášku z povinného nemocenského a dôchodkového poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba 28.05.2013“ a „registračný list - prihlášku a odhlášku na povinné nemocenské a dôchodkové poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba od 01.07.2014 do 30.06.2015 - na základe existencie licencie č. L1A/TT/0212/05 od 22.06.2005 do stále.“

4. Pokiaľ žalovaná v odôvodnení uvádzala, že na základe výzvy a žalobcom podaných vyžiadaných registračných prihlášok a odhlášky nebol dôvod postupovať podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení vydaním rozhodnutia, tento procesný postup nemožno považovať za výkon právomoci a pôsobnosti pobočky Sociálnej poisťovne realizovaný v súlade s ustanovením § 178 zákona o sociálnom poistení pri zabezpečovaní plnenia povinností samostatne zárobkovo činných osôb vyplývajúcich im z ustanovenia § 228 zákona o sociálnom poistení.

5. Ustanovenie § 228 zákona o sociálnom poistení v relevantnom čase ukladalo žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnéj osobe povinnosti prihlásiť sa na nemocenské a dôchodkové poistenie, resp. odhlásiť sa z týchto poistení v zákonom stanovenej lehote, prípadne v zákonom stanovenej lehote oznámiť príslušnej pobočke skutočnosti rozhodujúce na posúdenie vzniku, prerušenia alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO, ako aj povinnosť oznámiť skutočnosti evidenčného charakteru, pričom skutočnosti potrebné na posúdenie vzniku a zániku povinného sociálneho poistenia SZČO mala povinnosť oznamovať na tlačive predpísanom Sociálnou poisťovňou. Správnosť údajov o vzniku alebo zániku povinného sociálneho poistenia SZČO má oprávnenie kontrolovať príslušná pobočka Sociálnej poisťovne podľa § 178 ods. 1 písm. i) zákona o sociálnom poistení, a to i s využitím inštitútu vonkajšej kontroly podľa § 242 a nasl. citovaného zákona, prípadne s využitím všeobecne známych skutočností alebo skutočností známych organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti. Na základe takto získaných informácií má oprávnenie rozhodnúť o vzniku, prerušení alebo zániku sociálneho poistenia odlišne, ako to na príslušnom tlačive oznámila povinne sociálne poistená samostatne zárobkovo činná osoba, čo vytvára podmienky na postup pobočky Sociálnej poisťovne podľa § 178 ods. 1 písm. a) bodu 1 ZSP, t. j. na vydanie rozhodnutia o vzniku, prerušení alebo zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Za daných okolností zákon o sociálnom poistení neupravuje právo a ani povinnosť pobočky Sociálnej poisťovne vyzvať fyzickú osobu podliehajúcu povinnému sociálnemu poisteniu SZČO na opravu dňa vzniku alebo zániku povinného sociálneho poistenia formou podania nového, resp. opraveného Registračného listu FO - prihlášky alebo odhlášky, nakoľko tento rozpor v určení predmetného dňa sa odstraňuje vydaním rozhodnutia o vzniku, prerušení, príp. o zániku sociálneho poistenia podľa §178 ods. 1 písm. a) bodu 1 ZSP, ktoré ako

rozhodnutie vydané v rámci správneho konania podľa zákona o sociálnom poistení je možné revidovať v rámci riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Až na základe právoplatného rozhodnutia o určení vzniku, prerušení, prípadne zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch je možné z dôvodu nesplnenia si odvodových povinností SZČO predpísať poistné podľa § 144 ZSP.

6. K obsahu vyžiadania Sociálnej poisťovne, pobočka Dunajská Streda č. 14017-5/2017-DS zo dňa 10.05.2017 krajský súd uviedol, že pobočka žalovanej dostatočným a zrozumiteľným spôsobom nezrejmla právny význam obsahu požadovaných registračných listov (odhlášky a prihlášky) pre zánik a vznik povinného sociálneho poistenia žalobcu ako SZČO s odstupom viac ako štyroch rokov od podania odhlášky žalobcom ku dňu 30.04.2013, a to aj v súvislosti s pôvodne uvedeným dátumom zániku povinného sociálneho poistenia žalobcu. Aj s prihliadnutím na prezumpciu znalosti zákona samostatne zárobkovo činných osôb a na časté zmeny relevantných zákonných ustanovení, možno sa len domnievať, že žalovaná mala úkonom žalobcu na základe výzvy pobočky žalovanej, podaním opravených registračných listov dňa 15.05.2017, na myslí zosúladiť názorov povinne sociálne poistených SZČO na okamih zániku povinného sociálneho poistenia. Uvedený účinok však neguje obsah žaloby v tejto veci a nevyplýva ani z obsahu administratívneho spisu, z ktorého nie je zřejmý dôvod podania registračných listov dňa 15.05.2017 a nevyplýva z neho ani zámer pobočky žalovanej nezákonným spôsobom opraviť nesprávnosť údajov pôvodne podaného registračného listu dňa 30.04.2013. Vo výzve uvedená požiadavka na zaslanie registračného listu - prihlášky a odhlášky na povinné nemocenské a dôchodkové poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba od 01.07.2014 do 30.06.2015 - na základe existencie licencie č. L1A/TT/0212/05 od 22.06.2005 do stále, nebola žalobcovi dostatočným a zákonným spôsobom ozrejmenej ako povinnosť, ktorú mu pobočka žalovanej uložila, ani účel, ktorý tým vzhľadom na zákonné konsekvencie sleduje.

7. V nadväznosti na uvedené krajský súd konštatuje, že existencia viacerých na výzvu pobočky žalovanej „opravených“ odhlášok a prihlášok žalobcu ako SZČO (ktorý bol od mája 2013 na starobnom dôchodku), s rozdielnymi dátumami vzniku a zániku povinného sociálneho poistenia žalobcu ako SZČO, svedčí o spornosti vzniku a zániku týchto právnych skutočností a vydanie rozhodnutia o predpísaní poistného za takto nezákonným spôsobom ustálené poistné obdobie sociálneho poistenia (na základe podania viacerých registračných listov po intervencii správneho orgánu) svedčí o odklone od rozhodovacej praxe orgánu sociálneho poistenia, ktorým došlo k porušeniu princípu predvídateľnosti rozhodovania správnych orgánov (legitímneho očakávania).

8. Vzhľadom k tomu, že pobočka Sociálnej poisťovne predpísala poistné za obdobie, ktoré sa javilo ako sporné a toto obdobie povinného sociálneho poistenia nebolo zákonným spôsobom určené právoplatným rozhodnutím pobočky Sociálnej poisťovne, možno zároveň konštatovať, že preskúmané rozhodnutia o predpísaní poistného nevychádzali zo zákonne získaných podkladov a boli vydané na základe nedostatočne zisteného skutočného stavu veci, predovšetkým vo vzťahu k určeniu obdobia, za ktoré sa poistné predpísalo.

9. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka) z dôvodu, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľka sa nestotožnila s názorom krajského súdu, že rozhodnutie o predpísaní poistného nevychádzalo zo zákonne získaných podkladov a bolo vydané na základe nedostatočne zisteného skutočného stavu veci, predovšetkým vo vzťahu k určeniu obdobia, za ktoré sa poistné predpísalo. Sťažovateľka pripomenula, že predmetom tohto súdneho konania je preskúmania zákonnosti rozhodnutia vo veci predpísania poistného za obdobie máj 2013 a júl 2014 až december 2014, v sume 748,49 eur, a preto podľa nej bolo povinnosťou krajského súdu preskúmať, či žalovaná rozhodla v súlade so zákonom o sociálnom poistení, pretože je viazaný predmetom správneho rozhodnutia.

10. Ďalej uviedla, že organizačné zložky Sociálnej poisťovne sú oprávnené rozhodnúť len v sporných prípadoch, t.j. ak dátum uvedený na Registračnom liste FO - odhláške zo sociálneho poistenia, nie je v zhode s dátumom zániku sociálneho poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Sociálna poisťovňa preto nebola oprávnená rozhodnúť o období sociálneho poistenia. Namietala, že zákon o sociálnom

poistení nezakazuje organizačným zložkám Sociálnej poisťovne vyzvať povinnú osobu na splnenie jej zákonných povinností, a preto bolo možné vyzvať žalobcu na splnenie oznamovacej povinnosti, aby sa predišlo konaniu vo veci zániku sociálneho poistenia. Sťažovateľka poukázala na to, že žalobca dobrovoľne opravil registráciu v Sociálnej poisťovni. Trvá na tom, že pobočka Sociálnej poisťovne by bola povinná o zániku sociálneho poistenia rozhodnúť podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona o sociálnom poistení až v prípade, ak by žalobca nesúhlasil s opravou podaného Registračného listu FO - odhlášky zo sociálneho poistenia a naďalej by zastával názor, že mu zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňom 30. apríla 2013. Registračné listy FO z 15.05.2017, ktoré sú riadne podpísané žalobcom, považuje žalovaná za prejav vôle žalobcu opraviť nesprávny údaj na Registračnom liste FO - odhláške zo sociálneho poistenia z 30.04.2013, čím sa spornosť zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia odstránila. Žiadala rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

11. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadril žalobca, ktorý súhlasil s názorom krajského súdu, že ak vznikol rozpor ohľadom určenia dňa vzniku alebo zániku povinného sociálneho poistenia, mal sa odstrániť vydaním rozhodnutia podľa § 178 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona o sociálnom poistení. Podľa žalobcu je dôvodná aj výtka krajského súdu voči žalovanej, že príslušná pobočka dostatočným a zrozumiteľným spôsobom nezrejmla právny význam obsahu požadovaných registračných listov (odhlášky a prihlášky). Kasačná sťažnosť podľa žalobcu neobsahuje také rozhodujúce skutkové okolnosti, či také právne úvahy, ktoré by odôvodňovali naplnenie tvrdeného dôvodu kasačnej sťažnosti. Žiadal kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietnuť.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok - SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná. Kasačný súd sa v plnom rozsahu stotožňuje s rozhodnutím krajského súdu a aj jeho odôvodnením, ktoré považuje za presvedčivé a dostatočné na prijatie záveru vyjadreného vo výroku napadnutého rozsudku.

13. Podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

14. Žalovaná argumentuje tým, že v žalobcovom prípade nešlo o sporný prípad vzniku, prerušenia a zániku sociálneho poistenia, vzhľadom na to, že žalobca na výzvu žalovanej opravil registračné listy FO-prihlášku a odhlášku. Túto argumentáciu žalovanej kasačný súd nepovažoval za správnu. Je potrebné poukázať na to, že postup, ktorý pobočka zvolila v žalobcovom prípade, keď ho vyzvala na zaslanie registračných listov (prihlášky a odhlášok) nie je štandardným postupom. V prípade, ak registračné listy nekorešponujú s dňom vzniku a zániku povinného poistenia, pobočky sociálnej poisťovne odstraňujú rozpor vydaním rozhodnutia o vzniku, trvaní a zániku poistenia, čím je daná možnosť dotknutých účastníkov, domáhať sa preskúmania takéhoto rozhodnutia v rámci odvolacieho konania a neskôr podrobiť takéto rozhodnutie súdnemu prieskumu.

15. Pokiaľ žalovaná svoj názor opiera o argument, že žalobca registračné listy dobrovoľne opravil, čím sa odstránila spornosť, s takýmto tvrdením nie je možné súhlasiť. Pobočka Dunajská Streda v liste z 10.05.2017, č. 14017-5/2017, ktorý bol označený ako Výžiadanie jednoznačne neuviedla, z akého dôvodu registračný list - odhlášku z povinného nemocenského a dôchodkového poistenia ako SZČO 28.05.2013 a registračný list - prihlášku a odhlášku na povinné nemocenské a dôchodkové poistenia ako SZČO od 01.07.2014 do 30.06.2015, vyžaduje. Pobočka Dunajská Streda v danom liste iba uviedla „na základe existencie licencie L1A/TT/0212/05 od 22.06.2005 do stále“. Skutočnosť, že pobočka Dunajská Streda neuviedla zrozumiteľne dôvody, prečo považuje za potrebné zaslať uvedené registračné listy, že ide o opravu a z akého dôvodu sa oprava žiada, robí takýto úkon pobočky voči žalobcovi zavádzajúcim. Je pravdou, že žalobca nemusel dobrovoľne splniť výzvu pobočky Dunajská Streda a zaslať jej uvedené registračné listy, avšak vzhľadom na absenciu zrozumiteľného vysvetlenia, prečo pobočka uvedené registračné listy od žalobcu požadovala, by bolo v rozpore s princípom dobrej správy, ktorej súčasťou je aj princíp právnej istoty a princíp transparentnosti, ak by bolo dobrovoľné splnenie výzvy vykladané na

ťarchu žalobcu tak, že spor v otázke doby povinného poistenia bol odstránený.

16. V prospech žalobcu jednoznačne svedčí aj skutočnosť, o ktorej má kasačný súd vedomosť z iných konaní, že v prípade chýbajúcich resp. nesprávnych registračných listov žalovaná resp. jej pobočky nevyzývajú na zaslanie nových registračných listov, ale vydávajú priamo rozhodnutia o vzniku, prerušení alebo zániku povinného poistenia podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona o sociálnom poistení.

17. Neobstojí ani argument žalovanej, že krajský súd mal svoj prieskum obmedziť iba na to, či je predpísanie konkrétneho poistného v súlade so zákonom o sociálnom poistení. Je potrebné dať za pravdu žalovanej, že predmetom konania je rozhodnutie o poistnom. V danom prípade však neexistuje právoplatné rozhodnutie, ktorým by žalovaná rozhodla o vzniku, trvaní alebo zániku poistenia. Táto otázka nebola v administratívnom konaní s konečnou platnosťou vyriešená, a preto nie je vylúčené, aby sa ňou krajský súd v rámci súdneho prieskumu zaoberal. Správne súdy obmedzujú svoj prieskum iba na rozhodnutie o predpísaní poistného za konkrétne obdobie v prípadoch, ak došlo v administratívnom konaní k právoplatnému určeniu obdobia poistného. Inými slovami, otázka obdobia povinného poistenia nemôže byť preskúmaná v rámci konania o predpísaní poistného, pokiaľ bola právoplatne vyriešená v samostatnom administratívnom konaní. V takom prípade sú správne súdy povinné zohľadniť právoplatné rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ktorým bolo rozhodnuté o období povinného poistenia. V prípade žalobcu však k vydaniu takéhoto rozhodnutia nedošlo a to práve v dôsledku postupu žalovanej, ktorá namiesto vydania rozhodnutia o poistnom v spornom prípade vyzývala žalobcu na predkladanie dodatočných registračných listov.

18. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd rozsudok krajského súdu za správny, a preto podľa § 461 SSP kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietol.

19. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, tak že úspešnému žalobcovi priznal úplnú náhradu trov kasačného konania.

20. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.